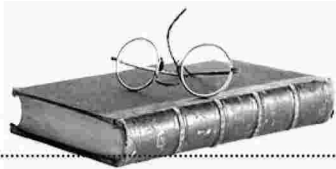
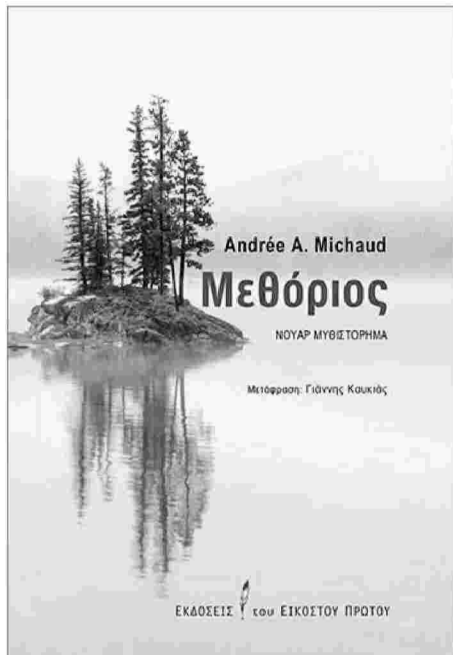


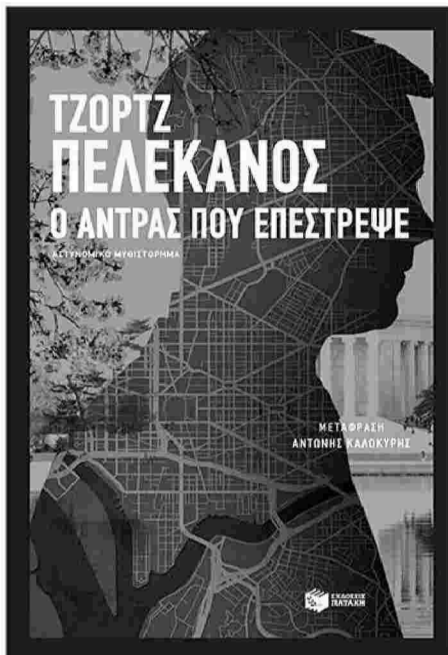
BIBLIO



Μικρά σχόλια
για βιβλία που διάβασα



Αντρέ Α. Μισό
«Μεθόριος» (μτφ.
Γιάννης Καυκιάς,
εκδ. του Εικοστού
Πρώτου, 2020)



Τζορτζ Πελεκάνος
«Ο άντρας
που επέστρεψε»
(μτφ. Αντώνης
Καλοκύρης,
εκδ. Πατάκη, 2020)

Ιστορίες από σκοτάδι και από φως

Δύο αστυνομικές ιστορίες από τη Βόρεια Αμερική, από τον Καναδά η πρώτη, από τις ΗΠΑ η δεύτερη, βουτηγμένη στο σκοτάδι η πρώτη, με χαραμάδες από φως και από ελπίδα η δεύτερη.

Η Αντρέ Μισό είναι από το Κεμπέκ και γράφει στα γαλλικά, έχοντας στο ενεργητικό της μυθιστορήματα και θεατρικά έργα που έχουν τιμηθεί με πολλά βραβεία. Η *Μεθόριος* είναι ένα νουάρ μυθιστόρημα που η πλοκή του εκτυλίσσεται «εκείνο το ακτινοβόλο καλοκαίρι του '67» στην Μποντρέ. Η Μποντρέ, η Μπάουντρι, η μεθόριος, μια περιοχή στα σύνορα μεταξύ Καναδά και ΗΠΑ, μεταξύ Κεμπέκ και Μείν, «ένας τόπος άπατρις, μια ουδέτερη ζώνη»: μια ειδυλλιακή λίμνη, γύρω δύσβατα βουνά, καταπράσινα δάση. Εκεί, σε εκείνο το σύνορο όπου ανακατεύονται από γλώσσες (αγγλικά, γαλλικά) μέχρι δικαιοδοσίες των δημόσιων υπηρεσιών (και της αστυνομίας), στις πλαγιές γύρω από τη λίμνη, εύποροι συνήθως κάτοικοι της πόλης χτίζουν τα σαλέ τους αναζητώντας τη γαλήνη που προσφέρει το τοπίο, φτιάχνοντας έναν παραδεισένιο μικρόκοσμο, ασφαλή, αδιάτακτο, ιδανικό για τις διακοπές των ευτυχημένων οικογενειών τους.

Ο φόβος εισβάλλει στον παράδεισο

Η παραμυθένια ατμόσφαιρα των οικογενειακών διακοπών, όμως, έχει και τις παραφωνίες της: μία απ' αυτές, δύο κορίτσια, δύο έφηβες, η Ζαζά και η Σίσι, δύο πρόσχαρα κορίτσια που αρχίζουν σιγά-σιγά να ανακαλύπτουν τον κόσμο αλλά και το ερωτικό παιχνίδι, αντικείμενα φαντασιώσεων για τους οικογενειάρχες συζύγους, «ξεμυαλιστρες» (τουλάχιστον) που «πάνε γυρεύοντας» αφού «διατάρασαν την ηθική τάξη της Μπάουντρι», για τους οικογενειακούς κώδικες. Έτσι, όταν η Ζαζά εξαφανίζεται, στην αρχή η κοινότητα δεν ανησυχεί: όλα μπορεί κανείς να τα περιμένει από ένα τέτοιο κο-

ρίτσι, «that kind o girl». Όταν όμως ανακαλύπτουν το πτώμα της Ζαζά πιασμένο σε ένα παλιό, σκουριασμένο δόκανο για αρκούδες, μπορεί η πρώτη σκέψη να είναι πως πρόκειται για δυστύχημα, ωστόσο οι πρώτες σταγόνες δηλητηρίου ταραάζουν την κοινότητα: ενοχή, αγωνία, ανησυχία, «το καλοκαίρι δεν θα ήταν ποτέ πια το ίδιο».

Και αν, παρ' όλα αυτά, ένα διάχυτο «τα 'θελε και τα 'παθε» πλανάται πάνω από τα σαλέ, όταν θα βρεθεί και δεύτερο πτώμα κοριτσιού, πάλι σκοτωμένου με παρόμοιο τρόπο, τα συναισθήματα στη μικρή κοινότητα φουντώνουν, εκρηκτικά, ανεξέλεγκτα: φόβος, καχυποψία (ο ένας στραβοκοιτάζει τον άλλον), οργή. Ο παράδεισος αρχίζει να καταρρέει σαν χάρτινος πύργος, «οι όχθες της λίμνης θα ρήμαζαν σε λίγο, όπως κάθε παράδεισος μετά τη διείσδυση του κακού».

Και βεβαίως, προφανώς, όσο βαριά κι αν είναι η ατμόσφαιρα, τα πάντα επιδεινώνονται όταν εισβάλλουν οι δημοσιογράφοι – «αυτό το σκυλολόι μυριζόταν αίμα από εκατοντάδες μίλια μακριά» κι εκεί βρισκόταν «ο ιδανικός συνδυασμός για να πουλάνε φύλλα»: «words and blood».

Η συγγραφέας δίνει έμφαση στους χαρακτηριστές της και την ψυχολογία τους (με κυρίαρχη φιγούρα εκείνη του αστυνομικού που βασανίζεται από αμφιβολίες και ερωτήματα και αμφιταλαντεύσεις, ενός ανθρώπου που καταδιώκεται διαρκώς από φαντάσματα), αλλά και στις σχέσεις μεταξύ τους (είναι χαρακτηριστικό το πώς η υπερπροστατευτική στάση των γονιών μεταφράζεται στα μάτια των παιδιών σε αιτία φόβου: «επιθυμούσαν να μας προστατεύσουν, αλλά το μόνο που κατάφεραν ήταν να τροφοδοτούν το φόβο και την περιέργεια»).

Η Μισό γράφει ένα δυνατό μυθιστόρημα για να μιλήσει για έναν ασφαλή, υποτιθέεται, παράδεισο που τελικά απειλείται και υπονομεύεται από τα μέσα: ο κίνδυνος δεν έρχεται από αλλού ή από άλλοτε, από το παρελθόν, δεν παραδοκεί κάπου εκεί έξω, είναι ήδη εντός των τειχών, δί-

πλα μας, πατώντας μάλιστα συχνά στις ίδιες αρχές και στους ίδιους κανόνες που ορίζουν τον μικρόκοσμο.

Συναντάμε τον κεντρικό χαρακτήρα στο νέο βιβλίο του Τζορτζ Πελεκάνος, τον 28χρονο Μάικλ Χάντσον, στη φυλακή: από έφηβος μπλέκει διαρκώς (χωρίς να μπορεί πάντα να καταλάβει γιατί το έκανε) σε μικροαδικήματα. Ωστόσο, αυτή τη φορά στη φυλακή έχει ανακαλύψει έναν καινούργιο κόσμο, χάρη στη βιβλιοθηκάρχη της φυλακής, την Άννα: τον κόσμο των βιβλίων. Διαβάζει μανιωδώς, συμμετέχει στη λέσχη ανάγνωσης, κρατάει σημειώσεις για τα βιβλία που θα διαβάσει αφού βγει, επειδή είναι απαγορευμένα στη φυλακή. «Όταν διάβαζε ένα βιβλίο, η πόρτα του κελιού του ήταν ανοιχτή. Μπορούσε να βγει έξω. Να περπατήσει σ' εκείνους τους λόφους, κάτω από εκείνον τον ατελείωτο γαλάζιο ουρανό». Κοιτάζοντας τον κόσμο και τη ζωή του μέσα από αυτά τα παράθυρα της ελευθερίας, θα ξανασκεφτεί τα πάντα και τελικά θα αλλάξει ριζικά τη στάση του απέναντι στη ζωή και τις επιλογές του: βγαίνει από τη φυλακή αποφασισμένος να μην ξαναμπλέξει και να αρχίσει μια καινούργια, διαφορετική ζωή: να μείνει ζωντανός και καθαρός. Μια επιλογή που δεν θα είναι ούτε εύκολη, ούτε ευθύγραμμη, ούτε ανέφελη.

Βιβλία που μπορούν να αλλάξουν ανθρώπους

Ο Μάικλ βρίσκει δουλειά σε ένα εστιατόριο και προσπαθεί να χαράξει τον δρόμο του, που διασταυρώνεται με εκείνον της Άννα, του ιδιωτικού ερευνητή Φιλ Ορνέζιαν («που κάποια στιγμή στην πορεία, οι ηθικοί του κανόνες άρχισαν να ξεθωριάζουν»), του πρώην αστυνομικού Θάντους Γουόρντ και άλλων πολλών, καθώς ο συγγραφέας περιπλανιέται όπως συνηθίζει στις σκοτεινές γωνιές της κοινότητας, εκεί που είναι η επικράτεια του τράφικινγκ, της βίας, της πορνείας, των ναρκωτικών, αλλά και στα φυλετικά και ταξικά σύνορα που χαράζουν την κοινω-

νία («ο πατέρας μου ήταν βετεράνος του Β' Παγκοσμίου πολέμου, πλήρωνε τους φόρους του και ήταν εντάξει πολίτης, κι όμως άκουσα πολλές φορές να τον αποκαλούν αράπη», ενώ στην πόλη φυτρώνουν ομάδες από λευκούς ρατσιστές, λευκούς εθνικιστές, νεοναζί, τη «νέα εκδοχή της Κου Κλουξ Κλαν»).

Πρωταγωνίστρια και εδώ, όπως πάντα, και η πόλη, η πόλη του συγγραφέα, η Ουάσινγκτον, μια πόλη που ο Μάικλ βλέπει να αλλάζει διαρκώς («δυσκολεύομαι να πιστέψω όλες αυτές τις αλλαγές [...] Μερικές φορές νιώθω ξένος στην ίδια μου τη γειτονιά»). Ο συγγραφέας μιλάει για την ανάπλαση των υποβαθμισμένων συνοικιών, μιλάει για την πόλη «πριν οι νεαροί κομφεούμενοι απόφοιτοι των πανεπιστημίων αρχίσουν να εισρέουν και να ριζώνουν σε περιοχές της πόλης που κάποτε τις απέφευγαν οι λευκοί κάτοικοι της Ουάσινγκτον», μιλάει για «μια γειτονιά με μισοδιαλυμένα σπίτια που θύμιζαν τροχόσπιτα», μιλάει για άστεγους και για τα μοτέλ στα οποία τους βάζουν οι αρχές της πόλης, μιλάει για τον κόσμο «που αναγκάζεται να φύγει» από τη γειτονιά του.

Ο Πελεκάνος σ' αυτό το βιβλίο μιλάει και για προσωπικές του εμπειρίες, καθώς έχει συμμετάσχει πολλές φορές σε ομάδες ανάγνωσης που οργανώνονται σε φυλακές. Μπορεί η Άννα να έχει σοβαρές αμφιβολίες για το αν η προώθηση της ανάγνωσης στη φυλακή «επηρέαζε θετικά τις ζωές των κρατουμένων στο σύνολό τους» και απλώς «ήλιπιζε ότο όλο και κάποιον θα επηρέαζε, ίσως μόνο έναν», ο ίδιος ο συγγραφέας όμως, σε πρόσφατη συνέντευξή του στη Μαριλένα Αστραπέλλου (στο *Βήμα*), φαίνεται πιο αισιόδοξος, πιστεύει ότι υπάρχουν βιβλία που μπορούν να αλλάξουν ανθρώπους, να αλλάξουν τον κόσμο: «έχω δει πολλούς να αλλάζουν τον τρόπο με τον οποίο βλέπουν τη ζωή τους από τη στιγμή που έρχονται σε επαφή με βιβλία».

Κώστας Αθανασίου

